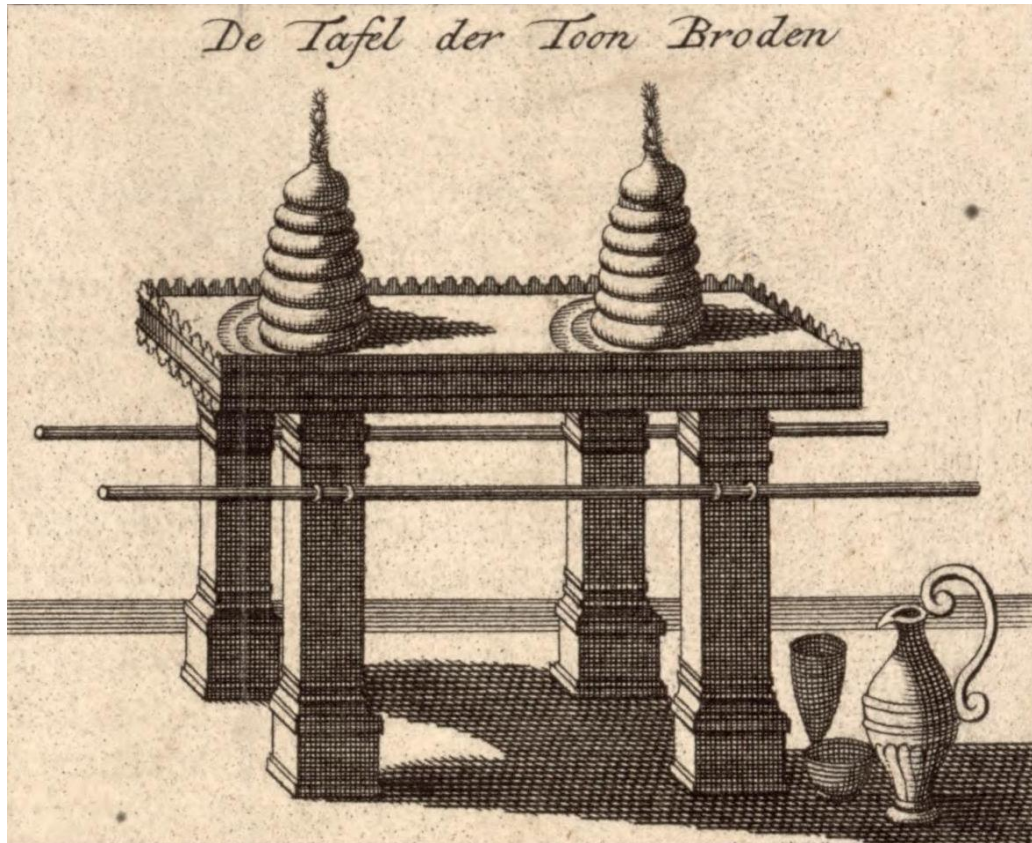

Startzondag
18 september 2022

Blaricum aan Tafel in de Dorpskerk (I) *Gods aanwezigheid vieren*

Inleiding

In het heilige van de tempel van Jeruzalem stond tegenover de zevenarmige kandelaar een tafel met twaalf broden. Deze broden werden iedere week ververs. Zij stonden symbool voor Gods aanwezigheid in al zijn goede gaven voor de twaalf stammen van Israël. Het jaarthema van de Protestantse Kerk in Nederland het komend jaar luidt: 'Aan tafel!' Wij hebben daarvan gemaakt Blaricum aan Tafel in de Dorpskerk. Vandaag de eerste themaviering: Gods aanwezigheid vieren.

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Lezing Oude Testament: Exodus 25, 23-30

Tweede schriftlezing: Psalm 100

Lezing van het Evangelie: Lucas 1, 46-55

Preek

Gemeente van Christus,

wij kunnen Gods goedheid overal bezingen. Wij mogen zingen met ons hart op iedere plaats en op elke tijd. Je kunt een psalm zingen op de fiets. Er kan een lied in je hart zijn onder de douche. Psalm 100 is een uitroep teken, ook binnen het Psalmenboek een acclamatie van vreugde en vertrouwen. Er wordt nu eens even niet geïdealiseerd. De zanger gelooft het met heel zijn hart. Er is een goede God, een schepper vol goedertierenheid. Die God behoren wij toe. Op die zorgende God kunnen mensen bouwen, niet alleen wij, maar ook de mensen die nog komen gaan.

In alle eerlijkheid, deze spontaniteit, dit, mag ik het zo noemen, kinderlijke vertrouwen, onze samenleving is het kwijt. Wij hebben overal een probleem van gemaakt. Zoals wij ons een hele tijd blind hebben gestaard op de vooruitgang en de maakbaarheid van de wereld, zo raken wij in onze tijd langzaam maar zeker in de ban van een deterministisch ondergangdenken, dat al even kortzichtig is. Ondertussen is God uit het zicht van de meeste mensen verdwenen. Begrijp me niet verkeerd. Het is goed om je te laten waarschuwen voor rampen en om je eigen verantwoordelijkheid te nemen. Maar zet je schrap, maak echt je eigen keuzes en laat je niet meesleuren door de geest van de tijd.

Wie dacht dat naïef geloven als een kind iets is voor domme mensen, ‘opium van het volk’ nietwaar, waarmee het volk zichzelf verdooft en verblindt en verliest in afhankelijkheid, en degradeert tot mensen die weigeren na te denken, die heeft slechts de schijn van gelijk aan zijn kant. Het is waar, er bestaan mensen die vóór de Verlichting zijn blijven hangen in een goedgelovigheid behorend bij een hopeloos ancien régime, in een antieke machtskerk die het vertikte om door de verreiker van Galilei te kijken, en die op één lijn staan met hen die denken dat de aarde plat is. Dergelijk restauratie denken is niet waarvoor ik pleit. Maar te geloven dat de mensheid van godsdienst bevrijd een vooruitgang zonder weerga zou ontketenen is een enorme misvatting. Wie dacht dat alle geloof samenvalt met bijgeloof en dat in de moderne wereld alle heil te verwachten is van de capaciteit je te bedienen van je eigen verstand, die heeft zich vergist.

Heus, er bestaan vormen van goedgelovigheid en afhankelijkheidsdenken, die ongezond zijn en waar een geestelijk wakker schudden nodig is. Alles van de traditie letterlijk nemen en de ogen sluiten voor de werkelijkheid van de actuele menselijke beleving is altijd al een probleem geweest. Heel wat confrontaties tussen Jezus en geloofsautoriteiten van zijn tijd draaien ten diepste om dit punt. Maar wie oprecht in God gelooft, heeft zichzelf daarmee niet uitgeleverd aan de letter van de wet, integendeel, die vertrouwt op de Geest, die de nodige balans zal brengen tussen afhankelijkheidsbesef en zelfvertrouwen. De wortel die voedt, doet dit opdat de boom zal groeien en bloeien en vrucht zal dragen op zijn tijd. Wij mogen zijn als bomen geplant aan waterstromen.

Ondertussen kunnen wij overal zingen van Gods goedheid, want overal komt die goedertierenheid ons tegemoet, als wij maar kunnen zien en als wij maar woorden kunnen vinden en een melodie. Om het Godsgeheim te bezingen, hoef je op zichzelf niet naar de kerk te gaan. En toch maakt het uit. Toch heeft ook die godsdienst, heeft ook die kerk een functie van belang. Het heeft betekenis dat wij hier onze liturgie vieren ter ere van God. Het is goed dat dit gebouw bestaat. Het is goed dat er mensen zijn die

daar liefdevol zorg voor dragen. Het is belangrijk dat deze plaats van gastvrijheid in Gods naam er is in Blaricum. Een kerkdienst is, met een ouderwets, maar verhelderend woord, ‘een godsdienstoefening’, afgezien van het onderwerp of wat er in de wereld speelt. Wij zijn hier met elkaar iets aan het leren. Wij leren samen een andere taal, andere gewoontes, andere rituelen, in een cultuur die dat vanzelf niet doet en die zich maar al te snel verliest in de waan van de dag. En we doen dat in een groep die niet samenvalt met onze persoonlijke vrienden. Wij voelen ons daartoe geroepen vanwege een groot geheimenis.

Dat geheim ligt verborgen in schijnbaar heel gewone voorwerpen en gebruiken. Dat zijn symbolen voor een werkelijkheid die wij niet zien met onze menselijke ogen, maar waarop wij wel mogen vertrouwen. Mozes moet een tafel laten maken. Maar het is niet zomaar een keukentafel. Deze tafel is een symbool. Hij komt in het heiligdom te staan, in de heilige ruimte met aan de ene kant het heilige der heiligen waar de ark staat, die ook van acaciahout is, symboliserend de inwoning Gods middels de Tien Leefregels op stenen gegrift liggend in die ark onder dat deksel met die twee engelfiguren waar tussenin niets te zien is en toch zoveel zich afspeelt, en aan de andere kant de voorhof, het plein voor het heiligdom waar zich het volk verzamelt. Eerbied en nabijheid, vreze des Heren en Gods menselijkheid, ontmoeten elkaar hier aan de tafel van de toonbroden, beter vertaald: ‘de tafel met de broden van aanwezigheid’. Want die komen daar te liggen: twaalf bijzondere broden voor Gods aangezicht, zoals er twaalf stammen zijn waaruit het volk Israël is opgebouwd. Iedere zeven dagen worden deze broden ververst. God en zijn volk worden, symbolisch, voorgesteld als elkaar ontmoetend rondom deze tafel, met het doel om samen te eten, dat wil zeggen samen te zijn als onlosmakelijk verbonden en tot zegen. Menselijk geloofsvertrouwen heeft het nodig om te worden gevoed, maar God, zo stelde Israël zich voor voedde zich ook, met de vruchten van de daden van zijn volk. Dat gebeurt allemaal bij het licht van een zevenarmige kandelaar en de geuren van het reukofferaltaar, symbool voor het gebed.

Voor het komend seizoen 2022/2023 hebben we gekozen voor het jaarthema: ‘Blaricum aan Tafel in de Dorpskerk.’ Komende tijd zal een aantal kerkdiensten worden gethematiseerd aan de hand van zeven verschillende ‘tafelverhalen’ uit het Oude en het Nieuwe Testament. Vandaag, op deze Startzondag dus het verhaal dat werd gevierd: God en de mensen samen aan tafel in het heiligdom.

Als mensen samen dagelijks aan tafel gaan wordt er niet alleen gegeten en gedronken. De verhalen van de dag worden gedeeld. Nieuwe ervaringen en oude wijsheden worden op elkaar betrokken. Het is niet verwonderlijk dat het samen eten, antropologisch gesproken, vanouds ook een rituele functie heeft gekregen. Niet alleen de lichamelijke mens wordt immers aan tafel gevoed. Waar werkelijk samen wordt gegeten, komt ook de geest aan bod. Lief en leed wordt gedeeld. Verdriet wordt verwerkt. Plannen en afspraken worden gemaakt. Het leven wordt genoten. De eenheid wordt gevoed. De mens wordt gesterkt en kan er, als het goed is, daarna weer beter tegen.

Maar laten we het niet mooier maken dan het is. Iedereen weet, zo gaat het in de praktijk lang niet altijd. Velen zijn er, die eten het grootste deel van hun leven alleen. Ook zijn er in deze wereld karige tafels. Ook is het aan tafel dat maar al te snel conflicten ontstaan. Spanningen en meningsverschillen, wij hebben ze te behartigen in een goede sfeer, met respect voor allen. De tafel vraagt erom gekoesterd te worden. Een goede tafel bestaat nooit vanzelf.

‘Blaricum aan Tafel in de Dorpskerk.’ Het uitnodigende van dit mooie jaarthema is dat we worden uitgedaagd om actief te zoeken naar vormen om de viering in de liturgie door te vertalen in concrete momenten van gastvrijheid. Zoals we in Het Achterom in Blaricum al heel vaak hebben ervaren, is juist de maaltijd een laagdrempelige manier om elkaar te ontmoeten. De mooiste gesprekken ontstaan spontaan bij een heerlijke maaltijd en een goed glas wijn. Dat gaan we zo meteen weer concreet beleven. Jullie zijn allemaal welkom in Het Achterom.

Maar daar zal het niet bij blijven. Telkens weer mogen wij elkaar ontmoeten in dit licht. Samen mogen wij God ontmoeten, in dit licht. En wat is het mooi dat we juist vandaag onze kerkenraad en ons college van kerkrentmeesters aangevuld mogen zien worden met een nieuwe kerkrentmeester en dat we de lofzang gaande zullen houden, samen met onze nieuwe cantor.

Wij kunnen Gods goedheid overal bezingen. Maar wat is het waardevol om dat hier in deze mooie kerk telkens opnieuw te leren, ons daartoe samen te laten inspireren wanneer wij de Maaltijd van de Heer vieren als een samensmedend moment. Wij beseffen het: met Maria die van Godswege door een engel werd bezocht, krijgen wij woorden en melodieën aangereikt om Gods goedheid te bezingen, zonder einde. Amen.

Uitzending en zegen

Wij gaan het nieuwe jaar vol goede moed tegemoet.

Dat is niet omdat wij van nature zo optimistisch zijn, of altijd zo vrolijk of omdat wij onze ogen in onze zak hebben. Wij gaan met goede moed op weg, omdat wij toegang hebben tot een onuitputtelijke inspiratiebron. Zo is onze God de maker van onze dagen, voor eeuwig.

De genade van onze Heer Jezus Christus,
de liefde van God,
de onverbreekelijke verbondenheid met de heilige Geest,
is met jullie allemaal.

Afbeelding: De Tafel der Toonbroden, Jan van Jagen, gravure ca. 1770.